

Философи, шашин судлал-ХІV
ОЙЛГОХУЙД ХЭЛНИЙ ГҮЙЦЭТГЭХ ҮҮРГИЙН ТУХАЙ

Х.-Г.ГАДАМЕРЫН ҮЗЭЛ САНАА

Б.Дуламсүрэн (Докторант)

БХИС

Нийгмийн ухааны тэнхим

Түлхүүр үг: ойлгохуй, хэл, хэлэхүй, ойлгохуйн саад, бичвэр, харилцан яриа, хэлний өөрчлөлт, конформизм

Гол утга: XX зууны философи нь олон талаар хэлтэй холбоотой хөгжсөн билээ. Энэ зууны туршид бүрэлдсэн философийн олон янзын чиглэлүүд нь коммуникацийн асуудлыг сонирхдоогоороо нийтлэг бөгөөд XX зуунд тухайн асуудлын ач холбогдол нь XIX зууны философид танин мэдэхүйн асуудал, XVIII зуунд оюун ухааны асуудал чухалчлагдаж байсантай эн зэрэгцэхүйц юм. Философийн герменевтикийн сонгодог төлөөлөгч Х.-Г.Гадамерын бүтээлүүдэд хэлний асуудал төв байр суурь эзэлдэг байна. Хэлний талаар Гадамерын авч үзсэн: хэл ба харилцаа, хэл ба ойлгохуй, хэл ба харилцан ярианы хоорондын холбооны асуудал нь эдгээр асуудлаарх тусгай хэлэлцүүлгийн үндэс болж байдаг. Үүний үр дүнд Гадамер хэлний хүчин зүйл өмнө нь анхаарал татдаггүй байсан тэр хүрээг хэл шинжлэлийн шинэ хэмжүүртэй болгож чаджээ.

Герменевтик нь судалгааны аргын хувьд хэл шинжлэл болон бусад хүмүүнлэгийн ухааны хөгжилтэй хамт бүрэлджээ. Эдгээр шинжлэх ухааны урт удаан түүхийн явцад түүхэн, сэтгэл зүйн, феноменологийн, логик-семантикийн, герменевтикийн, бүтэц зүйн зэрэг тайлбарлахуйн онцгой аргууд бий болсон юм.

Хэл болон түүнтэй холбоотой асуудлуудад хандах ялгаатай талууд нь хэлний үйлийн янз бүрийн туршлагыг нэгтгэн дүгнэх, ухаарах эрмэлзлээр тодорхойлогдож байв. Үр дүнд нь хэлний философийн олон чиглэлүүд хэл ярианы үйлийн янз бүрийн талуудыг тодруулж товойлгон гаргажээ. Логик-семантик үзэл баримтлал нь (Рассел, Карнап, эхэн үеийн Витгенштейн) ярианы үйлийн репрезентаци талд, өөрөөр хэлбэл мэдээллийг томъёолох буюу хүртэх хүний чадвараас хамаарахгүйгээр мэдээлэл дамжуулах хэл ярианы чадварт анхаарлаа хандуулж байв.

Герменевтик үзэл нь эсрэгээр мэдээллийг кодлох ажиллагааг орхигдуулан үндсэндээ рецепцийн асуудалд анхаардаг. Хожмын Витгенштейн болон түүнийг залгамжлагчдын лингвист философи нь яригчийн идэвхийн асуудалд голлон анхаарч ярианы агуулга болон сонсогчийг орхигдуулдаг. Хэл болон коммуникацийн асуудлаар Оросын философич А.Ф.Лосев (нэрийн философи), М.М.Бахтин (диалогийн философи) нар ихээхэн судалсан байна. Хэл ярианы үйлийн аль талыг судлах гэдгээс гадна эдгээр үзлүүд судалгааны арга

хэрэгслийг сонгохдоо ч эрс ялгаатай. Хэрэв логик-семантик үзэл нь логик болон математикийн формаль аппаратад, мөн позитивизмын үзэл баримтлалд илүү чиглэдэг, А.Ф.Лосев нь Гуссерлийн феноменологи ба диалектик логикт чиглэж, харин хожмын Витгенштейн практик хэлэнд чиглэсэн онцгой хэв маягийн хэл бүтээхийг (өөрийнх нь нэрлэснээр "хэлний тоглоом") зорьж байсан бол философийн герменевтик нь хэл зүйн герменевтикийн уламжлалд тулгуурлаж байв. Энэ чиглэлийн томоохон төлөөлөл нь библийн, хуулийн, түүхийн болон уран сайхны бичвэрүүдийг тайлбарлах практикаас үндэслэсэн Шлейрмахер, Дильтей нарын бүтээлүүд байлаа. Түүнчлэн философийн герменевтикийг үндэслэгчид нь герменевтик уламжлалаар хуримтлагдсан туршлагыг ухаарч ойлгох зорилго тавьжээ.

Хэлний тухай асуудал нь философийн герменевтикийг үндэслэгчдийн нэг Х.-Г.Гадамерын бүхий л герменевтикийн онтологи үндэслэл болдог билээ. Герменевтик нь зөвхөн хэлний хөтөч болох «эргэлтийн» үед онтологи утгатай болно, өөрөөр хэлбэл герменевтик нь хэлэнд үндэслэсэн тохиолдолд л жинхэнэ философи (харин хүмүүнлэгийн ухааны арга зүй юмуу гоо зүйн онол биш) болж хувирдаг хэмээн тэрээр үзжээ. Хэл бол түгээмэл чадавхтай, өөрөөр хэлбэл ямар ч үзэгдэл хэлэнд илэрхийлэгдэх боломжтой. Хэл бол феноменийг биежүүлэх \реализаци\ боломжит нөхцөл болдгоос хэлний тухай Гадамерын баримтлал нь «Үнэн ба аргад» трансценденталь түгээмэл шинжтэй байдаг. Гадамерын боловсруулсан хэлний тухай философи нь германы сэтгэлгээний уламжлалд гүнзгий суурилсан байна. Тэрээр «Гаман-Гердер-Гумбольдтын» гэж нэрлэгдсэн хэлний философийн уламжлалд тулгуурласан болох нь тодорхой гэж судлаачид үзжээ¹¹⁷. Уг уламжлалын шинжилгээнд хэлний асуудал анх орчин үеийн байдлаар тавигдсан байна. Хэлийг бусад олон феноменээс ялгаж хэлний онцгой шинжийг харуулах, хэлний универсализмын байр сууринаас Кантыг шүүмжлэх энэ бүхэн нь германы философид хэлийг үр өгөөжтэй судлах үндсийг тавьжээ.

Хэлний тухай Гадамерын философийн хоёр дахь чухал эх сурвалж нь феноменологи уламжлал юм. Хэлийг танин мэдэхүйн хэрэгсэл хэмээн үзсэн Гуссерлийн байр суурь нь хэлний тухай феноменологи баримтлалын эхлэх цэг нь болдог. Энэ байр суурийг Гадамер байнга шүүмжилж байв. Үүний зэрэгцээ Гуссерлийг шүүмжилж байсан Хайдеггерын байр суурь нь Гадамерын хувьд өөрийн гэсэн үзэл баримтлал боловсруулах үндэс болж өгсөн байна. Хэлийг судлах талаар Хайдеггерын «Ахуй ба цаг хугацааны» §34-т буй санаа Гадамерт онцгой нөлөө үзүүлсэн нь харагддаг. Ойлгохуй илэрч хэрэгждэг орчин болдог түгээмэл экзистенциал болох хэл ярианы талаарх баримтлал нь чухамдаа хэлний тухай

¹¹⁷ Патлач А.И. Философия языка Х.-Г. Гадамера. Автореф. дисс.канд. фил. Наук. М.,2011

Гадамерын философийн суурь болжээ. Мөн хэлний тухай Хайдеггерын олон санааг Гадамер няцаасан тул түүнийг Хайдеггерыг залгамжлагч, түүний бүтээлийг тайлбарлагч төдий гэж үзэж болохгүй юм.

Аливаа ойлгохуй нь хэлний асуудал бөгөөд хэлэхүйн түвшинд л хэрэгждэг (эсвэл хэрэгждэггүй) гэдэг нь гарцаагүй. Харилцан зөвшилцөл, ойлголцол, үл ойлголцол нь бүгд герменевтикийн судлагдахуун болох бөгөөд хэлний үзэгдлүүд юм хэмээн Гадамер бичжээ¹¹⁸.

Хүн оюун ухаантай учраас үйл ажиллагаандаа заавал зорилго тавьдаг. Зорилго нь өөрийгөө ойлгож, өөрийн түгээмэл ахуйг тайлбарлахыг зайлшгүй шаарддаг. Харин өөрийн оршихуйг хэлний тусламжтайгаар л ойлгож болох билээ. “Философи бол хэлийг эрж олох байнгын хүч чармайлт ... хэл хүрэлцэхгүй байхын байнгын зовлон ... юм” гэж тэрээр учирлажээ¹¹⁹.

Хүмүүсийн харицан ойлголцол төдийгүй ойлгохуйн үйл явц бүхэлдээ хэл ярианы бус хэлбэртэй байсан ч, дуу тасалдан хэдэн авиа бувтнасан ч хэлний үйл мөн гэж тэрээр бичжээ. Аливаа ойлгохуй хэлний шинжтэй гэсэн нотолгоо нь тунхаглалын шинжтэй. Дээд түвшинд, дотно харилцааны аргаар үг дуугүй ойлголцож байдгийн жишээг өдөр тутмын амьдралаас бид үй түмээр нь харж болно. Хэлийг анхаарч үзвэл “дуугүй зөвшөөрөх”, “ам нээнгүүт ойлгох” гэх мэт үзэгдлүүдийг шууд л олж болно.

“Гайхан мэлрэх”, “дуугүй гайхан бишрэх” гэсэн хэлэнд ойрхон үзэгдлүүд юу болох вэ? Энэ тохиолдолд бид хэлний авьяас дутаж байна гэж ярьдаг. Бидний ойлголт харагдсан зүйлтэй зохицохгүйгээс, түүнд таарсан үг олдохгүйгээс болдог хэрэг юм. Дуугүй байх нь хэлэхүйн нэг хэлбэр мөн гэж үзэх боломжтой тухай Гадамер бичжээ. Үүний зэрэгцээ хэлний авьяас дутна гэдэг нь маш их юм хэлмээр байгаа боловч юунаас эхлэхээ мэдэхгүй байгаа хэрэг гэдгийг ч хүлээн зөвшөөрсөн байна.

Ойлгохуйн үйл явцад *хэлний өөрийн* дотоод шүтэлцээт /гоц/ чанарыг орхигдуулж болохгүй нь тодорхой. Учир нь үгээр, өөрөөр хэлбэл хоорондоо нэгдэж хэлийг бүрдүүлдэг утгат нэгжүүдээр дамжин ойлгохуй илэрдэг билээ. Ийнхүү хэл бол ойлгохуйн үндэс, ойлгохуй бол ямагт хэлтэй холбоо хамааралтай. Өөрөөр хэлбэл бид ойлгохуйн үйлэнд ойлгохуй нь хэлтэй хамааралтайг ч бас олж мэднэ. Хэлгүйгээр, тодорхой үггүйгээр ойлгохуй боломжгүй. Тухайлбал Гадамер “хэлний хэрэгслээр өөрийгөө зогсолтгүй илэрхийлэх ухамсарлахуйг-ухамсарлах, хэзээ ч тэгээс эхэлдэггүй бөгөөд ямагт төгсгөлгүй байдгийг ухамсарлах герменевтик туршлага нь бүх философи сэтгэлгээний анхдагч үндэс мэт

¹¹⁸ Х.-Г.Гадамер. *Актуальность прекрасного. М., 1991. х.43*

¹¹⁹ Гадамер Х.-Г.. *Истина и метод. х.34*

ойлгогдож болох юм” хэмээн аливаа жинхэнэ философийн хэлний шинжийг онцлон тэмдэглэж байна.¹²⁰

Хэлнээс *татгалзана* гэдэг нь юуг ч байсан илэрхийлэхийн тулд эрж хайх *чадвар*, ярих авьяасгүй байх нь харин ярихын нэг төрөл бөгөөд энэ нь ярихгүй гэсэн үг биш харин ярих боломж олгож буй хэрэг юм. “Дуугүй зөвшөөрөх” гэсэн хэллэгийн герменевтик утга нь юу вэ? Юуны өмнө хатуу верификацийн аргыг хэрэглэдэггүй шинжлэх ухаануудын хувьд цэвэр дотоод маргаангүй зүйл оршдогт ойлгохуйн асуудал байна. Жишээ нь, өгүүлбэрийг агуулсан эхийг ойлгоход, аливаа нөхцөлд хариу барьсан хэн нэгний сөрөг үгийн утгыг гэнэт ухаарахад ухамсрыг гийгүүлэгч өвөрмөц тодорхой байдал бий болдог байна. Энэ нь түүний хэлэх зүйлийг өөр хүн ярьж байгаагийн шалтгаан гэнэт цэлмэн тодорно гэсэн үг юм.

Ойлгохуйд ямагт бэрхшээл саад тохиолдож байдгийг энэ туршлага тод харуулж байна. Ойлгохуйн төлөөх хүсэл зориг нь ямар нэг гадны, өдөөн хатгасан, төөрөлдүүлсэн зүйлтэй тулгарч буйг мэдрэхээс эхэлнэ. Ойлгохуйд саад бэрхшээл тохиолдох нөхцлийг грекчүүд *аторон* хэмээх үгээр тэмдэглэсэн байна. Энэ нь “байр үгүй”, өөрөөр хэлбэл, бидний санасан схемд багтаагүй учраас эргэлзээтэй гэсэн үг юм. Философидох нь гайхахаас эхэлнэ гэсэн Платоны алдартай үгэнд чухам энэхүү эргэлзээ агуулагдаж байгаа бөгөөд энэ нь бидний ертөнцийг үзэхүйн анхдагч схем, эхэлж санасан зүйлээс үүдэн урагш хөдлөх нь боломжтой эсэхийг тунгаан бодоход хүргэж байдаг. Аристотель: “хэрвээ хоёрын квадрат язгуур нь иррациональ тоо байна, тэгвэл квадратын диагональ ба талуудын харьцаа рациональ тоогоор илэрхийлэгдэхгүй гэдэгт гайхаж байвал тэр математикч биш нь тодорхой” гэсэн жишээгээр бичвэрийн эхийг ойлгохоос бидний хүлээлт хэр хамааралтайг яруу дүрсэлжээ. Харин математикч бол энэ харьцаа рациональ байвал гайхах байсан. Ийнхүү эргэлзэх нь мэдлэг болон судлагдахуундаа хэр зэрэг нэвтэрсэн байдлаас хамаардаг байна.

Эргэлзэх, гайхах, ойлгохын өмнө түдгэлзэх нь цаашид үнэнд хүрэх, танин мэдэхийн төлөө шургуу эрмэлзэхтэй шууд холбоотой. Үүнээс үзэхэд хэрэв бид хүний ахуй, түүний дотор нийгмийн ахуй дахь ойлгохуйн байр суурийг ухаарч авахыг үнэхээр хүсч байгаа бол энэ үзэгдлийн учрыг олохдоо ойлгохуйн явцад тохиолдох саад бэрхшээлийг эхэлж шүүрч авдгаа болих хэрэгтэй гэж Гадамер сануулсан байна. Ойлгохуйд хэрвээ саад бэрхшээл байгаа бол тэр нь харин ч угтвар нөхцөл болно. Зөвшилцөл харилцан ойлголцолд учирч буй саад тотгорыг арилгахын тулд ойлгохуйд анхаарлаа хандуулах нь харьцангуй ховор тохиолдох юм. Өөрөөр хэлбэл “дуугүй зөвшөөрөх” нь ойлгохуй дахь хэлэхүйн өргөн, түгээмэл шинжийг батлан харуулдаг. Энэ нь олон арван жил арга зүйд туйлширч байсан бидний

¹²⁰ *Мөн тэнд х.15*

өөрийн ухамсрын бүтцэд хуучны цог жавхааг эргүүлэн авчирна гэдэг тулгуур үнэнийг илэрхийлж байна хэмээн Гадамер бичжээ.

Харилцан зөвшилцөл, ойлголцол, үл ойлголцол нь бүгд герменевтикийн судлагдахуун болох бөгөөд хэлний үзэгдлүүд юм. Түүгээр ч зогсохгүй тэрээр бүр эрс зүйл хэлсэн нь: «хүмүүсийн харилцан ойлголцол төдийгүй ойлгохуйн үйл явц бүхэлдээ хэлний үйл мөн, яриа нь хэлний бус хэлбэртэй, чимээгүй хэдэн авиа бувтнасан ч дотоод сэтгэлдээ өөртэйгөө ярилцаж буй хэлний үйл мөн гэж би бодож байна» гэж бичжээ.¹²¹

Гадамерын энэ үг маш сонирхолтой. Түүнийхээр бидний түр зуурын ярианы чадваргүй байдал бол үүнтэй зөрчилдөхгүй. Эсрэгээр ер бусын, гайхамшигтай зүйлийн өмнө түр зуур дуугарч чадахгүй болох үзэгдэл нь илэрхийлэхгүйг шаардаж буй учир бас л хэлэхүйн нэг хэлбэр гэж тэрээр нотолж байна. Ийм үзэгдлийг яруу найраг үүсэх шалтгаантай ч бас холбож болно.

Бас нэг сонирхолтой зүйл. Хэл бол нийгмийн конформизмд үйлчилдэг бололтой. Энэ үзэгдэл сургуульд, нийтээр хүлээн зөвшөөрсөн хэм хэмжээгээр сэтгэж, үйлдэж сурсанаар илэрдэг байна. Ийм үед хэл хүний амьдралд намдуулж, номхруулагч хүч болж, ямар нэг чөлөөлөгч нөлөө үзүүлдэг үү? Гадамер харин эсрэгээр “хэл бол конформизмыг сөрж байдаг” хэмээн батлаад “өөрчлөгдөн буй амьдрал, өөрчлөгдөж буй туршлагын хөрсөн дээр хэлний шинэ харьяалал, ярианы шинэ хэлбэрүүд үүсч байдаг” гэжээ.

Ийнхүү хэл бол аливаа конформизмаас дээгүүр бүхий л ярианы гол амьдрах чадварыг харуулдаг байна.

Үүнээс гадна Гадамер хэл ярианы үзэгдэл бол харилцааны үндэс болох хувьдаа ертөнцийн түгээмэл баримжааллыг хайж байдаг нь ойлгохуй хэлтэй холбоотойн нотолгоо гэж үзэж байна. Хэл яриаг өөрийг нь *монолог* гэж ойлгож болохгүй нь тодорхой. Харин *диалог* буюу ярилцлага мөн. «Яриа бол хоёул зэрэгцэн явж байгаа монолог биш. Ярианд ярилцагчийн нийтлэг талбар хэрэглэгддэг» гэж тэрээр бичсэн байна.¹²²

Бид бол ярьдаг хүмүүс, өөр хэн ч биш. Тийм болохоор яригч ахуйн хувьд бид нэгэн зэрэг *ахуйн арга* болох хэлний гол шинжийг ухаарч ойлгодог.¹²³ Үүнийг Гадамер “«үгэнд» орших” хэмээн бидний оршихуйг яруугаар хэлжээ¹²⁴. Ийм байдлаар бидний *сууц* бол үг бөгөөд «бид болон ертөнцийн хоорондох бөглүү хонгилоос илүү юм» гэдэг нь илэрхий.¹²⁵

¹²¹ Гадамер Х.-Г. *Истина и метод: Основы философской герменевтики*. - М.: Прогресс, 1988.х.43-44

¹²² Гадамер Х.-Г. *Истина и метод*.М., Прогресс, 1988. х.50

¹²³ *Мөн тэнд*.х.58

¹²⁴ *Мөн тэнд*, х.59-60

¹²⁵ *Мөн тэнд*, х.60

Харин ойлгохуй яагаад хэлний үзэгдэл байдаг вэ? Ертөнцийн баримжаалал түгээмэл гэдгийг тухай бүрдээ илэрхийлж байдаг «дуугүй зөвшөөрөх» нь яагаад хэлэхүй болдог вэ? Ерөөсөө хариулт нь асуулт дотроо байна.

Чухамхүү хэл бол ертөнцийн баримжааллын энэ түгээмлийг өөртөө агуулж хангаж байдаг. Харилцаа бол зааг огтхон ч биш. Орчин үеийн хямралт байдал нь гажуудлыг бий болгож үүнд хэл ч гэсэн өртөж байна. Яриа бол бие биетэйгээ зэрэгцэн явж буй хоёр монолог биш юм. Ярианд ярилцагчийн нийтлэг талбар хэрэглэгддэг. Харилцан яриа бол нэг санаа бодлыг нөгөө нь эсэргүүцэх юмуу эсвэл зүгээр л бодол санааны нийлбэр биш байдагт хүний харилцааны бодит байдал оршиж байдаг. Ярианд эдгээр нь хоёулаа өөрчлөгддөг. Ярианы эхэнд байсан санал зөрөлдөөн дээр оролцогчид нь зогсоод байж чадахгүй болсон цагт л харилцан яриа болсон гэж үзнэ. Зөвхөн миний болон чиний санаа бодлын илэрхийлэл байхаа больсон нийтлэгийн хүчээр, ертөнцийг тайлбарлах нэгдмэл аргын тусламжтайгаар ёс суртахууны болон нийгмийн эв нэгдэл боломжтой болно. Бидний зөв гэж үзэж буй, мөн зүй ёсоор тийм ч байдаг зүйл нь хүмүүс бие биеэ ойлгох үйл явцад боловсрогддог нийтлэгийг шаарддаг.

Хүмүүсийн хоорондын нийтлэг нь хэрэг дээрээ харилцан ярианы явцад бүтээгддэг ба харин дараа нь ойлгохуй болон өөрийгөө ойлгохуйд шилждэг. Чухам иймээс ойлгохуйн үгэн бус бүх хэлбэр ч эцсийн дүндээ ойлгохуйд чиглэдэг бөгөөд энэ нь харилцан ярианы үр дүн болох нь тодорхой байна.

Түүхэн хөгжлийн хурдацтай үед шинэ хэлний тод шинжүүд үүсч байдаг. Шинэ үзэл санаатай хамт шинэ хэл яриа төрж бүрэлддэг. Шинэ хэл нь харилцан ойлголцолд ч саад тотгор үүсгэнэ. Гэхдээ харилцааны явцад тэдгээр нь арилна. Ямар ч тохиолдолд үүнд л аливаа харилцааны эрхэм зорилго оршдог билээ.

Хэл бол конформизмаас гадуур байдаг. Өөрчлөгдөж буй амьдрал, өөрчлөгдөж буй туршлагын хөрсөн дээр шинэ хэлний захиргаа, хэл ярианы шинэ хэлбэрүүд бүрэлдэн бий болдог. Ямар нэг ерөнхий дундаж зүйл болон хэлнээс үүсч энэ дундажийг даван туулахад чиглэсэн түлхэцүүдийн хоорондын эсрэгцэл хэлэнд хэзээ ч арилдаггүй. Өндөр хөгжсөн аж үйлдвэр техникийн иргэншил нь нийгмийн жам ёсны конформизм болон шүүмжлэлт сэтгэлгээнээс сурвалжтай дотоод тэсрэгч хүчний хоорондын харилцаанд чанарын өөрчлөлт гаргадаг уу? гэж асууж болох юм. Хэлний амьдралд хэрэглээ нь өөрчлөгдөх, моодны үг хэллэг үүсэх, алга болох зэрэг мэдэгдэм өөрчлөлт тасралтгүй явагддаг ба хямралын үе дэх нийгмийн сүйрлийг дүрслэн харуулах шилдэг арга нь хэлний өөрчлөлтийг ажиглах явдал юм.

Аль ч талаасаа техникийн иргэншлийн бүтээл болсон хэлний дүрэм журмыг зориудаар тогтоож буйг Гадамер шүүмжилсэн байдаг. Хэлний дүрэм тогтоох гэж нэрлэж

байгаа зүйлд олон нийтийн санаа бодлын илэрхийллийг ч хамаарахгүй, харин улс төрийн заль мэхийн сайтар хувиргасан механизм байдаг гэдгийг тэрээр тэмдэглэжээ.

Хэрэв хэлний үзэгдлийг ухаж ойлгохдоо тусгаарлагдсан өгүүлэмжээс биш, бидний ертөнцөд харилцах харилцааны түгээмлээс, харилцаан дахь амьдралыг төлөөлөгч түгээмлээс эхлэх юм бол энэ үзэгдэл яагаад ийм нууцлаг атлаа сонирхолтой, бас халдашгүй вэ гэдгийг ойлгоход дөхөмтэй болно. Хэл яриа бол гүн ухамсаргүй боловч ухамсарлагч этгээдүүдээр гүйцэтгэгддэг үйл юм. Ямар нэг юм ярьж байхдаа гэнэт түгдрэх, үг хайж эхлэнгүүт яг тэр үед үг олохгүй байгааг мэдрэх явдал хэнд ч тохиолддог. «Үгэнд орших», түүнийг эд юм гэж харахгүй байх нь аливаа хэлний үйл явцын үндсэн арга юм. Хэлэнд явагдаж байдаг бүх үйл явцыг ухамсаргүйд нуугдахаас хамгаалж хадгалах хүч хэлэнд агуулагддаг. Хэлний нуугдмал – нээгдмэл чанарыг танин мэдээд илүү өргөн хүрээ шаардлагатай, өгүүлэмжийн логикоор тавигддаг хязгаараар сэтгэл ханаж болохгүй. Хэлний амьдралын дотоод нэгдэлд шинжлэх ухааны хэл нь нэг л момент бөгөөд юуны өмнө философи, шашин, яруу найргийн хэлэнд үгний эзэмшдэг тийм хэлбэрүүдэд энэ амьдралын нэгдэл бүрэлддэг ажээ.

НОМ ЗҮЙ

1. Гадамер Х.-Г. Актуальность прекрасного. М., 1991
2. Гадамер Х.-Г. Истина и метод: Основы философской герменевтики. - М.: Прогресс, 1988
3. Ган-Өлзий Ч. Эдүгээгийн философид эхлэн орохуй. УБ., 2007
4. Кузнецов В.Г. Герменевтика и её путь от конкретной методики до философского направления. //Логос. 1999
5. Патлач А.И. Философия языка Х.-Г. Гадамера. Автореф. дисс.канд. фил. Наук. М., 2011
6. Шульга Е.Н. Когнитивная герменевтика. М., 2002

SUMMARY

The problem of understanding finds in recent years, the growing significance of that is obviously due to the aggravation of geopolitical and social situation and the increasing permeate our age differences. Provision under which all understanding is the language problem and that it is achieved (or not achieved) in the medium of linguistic, in the evidence, in fact, does not need. All the phenomena of mutual consent, understanding and misunderstanding, which form the subject of the so-called hermeneutics, are linguistic phenomena.